

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-51>

УДК 658.1(477)"364":[303.7.024.3:339.92]](045)

МОЖЛИВІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАРАТИВНИХ ІНДЕКСНИХ СИСТЕМ ДЛЯ АНАЛІЗУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ

FEASIBILITY AND PROSPECTS OF USING TRANSNATIONAL COMPARATIVE INDEX SYSTEMS FOR ANALYZING UKRAINE'S BUSINESS ENVIRONMENT DURING THE WARTIME PERIOD

Михайленко Владислав Іванович

доктор філософії, науковий співробітник,
Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6667-2457>

Алексеєвська Галина Сергіївна

доктор філософії, старший науковий співробітник, доцент кафедри,
Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6708-0098>

Mykhailenko Vladyslav

State Organization "Institute of Market and Economic&Ecological Researches
of National Academy of Sciences of Ukraine"

Alekseievska Halyna

State Organization "Institute of Market and Economic&Ecological Researches
of National Academy of Sciences of Ukraine"
Odesa I. Mechnykov National University

Стаття присвячена питанню аналізу стану бізнес-середовища України з використанням глобальних транс-національних компаративних індексних систем з врахуванням впливу воєнних дій. В ході роботи проаналізовано та систематизовано основну інформацію про суть та структуру основних доступних компаративних показників, досліджено можливість використання глобальних транснаціональних компаративних індексних систем для аналізу бізнес-середовища України з врахуванням обмеженості відкритої державної інформації внаслідок війни, оцінено стан бізнес-середовища України на основі доступних міжнародних компаративних показників та динаміку їх зміни. Окреслено доступні індексні системи та показники, які можуть бути використані для подальшого компаративного аналізу бізнес-середовища України з метою підвищення інвестиційної привабливості України.

Ключові слова: бізнес-середовище, глобальна індексна система, компаративний аналіз, воєнний період, інвестиційна привабливість.

This article explores Ukraine's business environment using global transnational comparative index systems, focusing particularly on the significant impact of war. It conducts an exhaustive analysis and methodical organization of essential comparative indicators, critically assessing the practicality of employing these indexes to evaluate Ukraine's commercial sphere amidst the wartime restrictions impacting open state data availability. The research delineates specific index systems and indicators that could be harnessed for a deeper comparative analysis, emphasizing the critical nature of such analysis in augmenting Ukraine's appeal to investors. In an era marked by intensified globalization and the integration of global economic arenas, the pivotal role of transnational index systems in crafting the international image of countries has become increasingly prominent. These indexes not only pivotal in guiding the investment decisions of global corporations and investors but also compel nations to undertake substantive reforms to ascend in global rankings. The current geopolitical turmoil and military actions

on Ukrainian soil have considerably influenced the nation's economic framework and its business environment, spotlighting the challenges in ensuring the accuracy and relevance of data for inclusion in these indices. The article elaborates on the methodology for appraising index systems and critical business environment indicators like levels of corruption, effectiveness of governance, and stability of legal systems. The findings reveal notable changes in Ukraine's business landscape due to the ongoing conflict, significantly affecting economic activity, attractiveness to investors, and international economic relationships. Conclusions drawn from the study underscore the imperative for more nuanced research and the customization of international comparative index systems to the exigencies of wartime, alongside formulating robust strategies to reinforce Ukraine's standing in global rankings. This strategic enhancement is deemed essential for securing foreign investment and promoting sustainable economic development in the tumultuous period of war and its aftermath, thereby ensuring a resilient economic recovery and stabilization for Ukraine in the post-conflict era.

Keywords: business environment, global index system, comparative analysis, wartime period, investment attractiveness.

Постановка проблеми і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Аналіз стану бізнес-середовища в Україні у воєнний період є важливим та актуальним питанням. Передусім, особливу увагу в умовах посилення інтегрованості України в міжнародне економічне середовище, особливу увагу варто приділити аналізу глобальних транснаціональних компаративних індексних систем, так як дані показники формують імідж українського бізнес-середовища у міжнародному контексті та безпосередньо впливають на інвестиційну привабливість країни. Але сьогодні використання багатьох цих систем для України унеможливується: з одного боку – через повномасштабну війну України з російською федерацією, частково – через інші зовнішні причини. Тому важливою задачею є актуалізація інформації про можливість участі України у рейтингах основних транснаціональних компаративних індексних систем, а також оцінка стану, значень і динаміки розвитку даних показників для України.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Розгляд концептуальних засад організації та розвитку бізнес-середовища України розглянуто у роботах таких вітчизняних науковців, як Мельник М. І. [1], Візняк Ю. Я. [2], Головащенко В. П. [3], Швець, Г. О. [4], Пікулик О. І. [5], Мазур К. В. [6] та ін. Необхідність та проблематика використання транснаціональних компаративних індексних систем у оцінці та розвитку бізнес-середовища України розглядається у роботах Іванюка Б. М. [7], Полозової Т. В., Колупаєвої І. В. [8; 9], Оніщенко С. В., Маслій О. А. [10], Савон К. В. [11] тощо. У вищезгаданих роботах аналізується перспективність використання даних індексних систем з точки зору глобалізації економіки у світі та міжнародної інтеграції економіки України. Досить ґрунтовно проаналізовано вплив

показників, які згадуються у даних індексних системах, на розвиток бізнес-середовища України.

Загалом, дослідження зазначених вчених підтверджують актуальність даної теми та сприяють розумінню необхідності врахування транснаціональних компаративних індексних систем у оцінці та розвитку бізнес-середовища, що особливо підсилюється в період війни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні питання впливу війни на бізнес-середовище України, можливості його оцінки та вплив військових дій на положення України у міжнародних компаративних економічних рейтингах, є стратегічно важливим та потребує окремої уваги. Саме тому в даній статті нами розглянуто можливість використання транснаціональних компаративних індексних систем саме у період повномасштабної війни та динаміку зміни показників України у даних рейтингах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Стаття спрямована узагальнення інформації про можливість використання основних міжнародних компаративних індексних систем для оцінки бізнес-середовища України, ідентифікації основних проблем та перспектив рейтингування України в даних системах у період війни, а також аналіз динаміки зміни стану бізнес-середовища України з моменту розгортання військових дій на території України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «бізнес-середовище» (БС) є досить складним та комплексним, адже розуміє під собою багатовимірну систему, що вимагає системного підходу до її вивчення. На сучасному етапі розвитку оцінка і порівняльний аналіз БС різних країн проводиться з використанням транснаціональних компаративних індексних систем. Проте сьо-

годні використання таких систем для України часто унеможлиблюється через війну. Тому доцільно провести аналіз найрозповсюдженіших транснаціональних компаративних індексних систем з метою аналізу можливості їх використання для аналізу сучасного БС.

Найбільш значущими індексами є:

1. Індекс легкості ведення бізнесу (Doing Business, DB). Даний індекс є одним з найпопулярніших і використовується з метою порівняння простоти підприємницької діяльності між країнами світу, що укладається Світовим банком на основі фактичних та статистичних річних даних. Проте даний індекс часто піддавався критиці, і після того, як у червні 2020 року було повідомлено про порушення якості та процедури збору даних у Doing Business 2018 і 2020, керівництво Світового банку призупинило випуск наступних звітів та ініціювало низку переглядів і аудитів звіту та його методології [12; 13]. Зокрема Рада виконавчих директорів Світового банку у 2021 році схвалила спеціальний випуск за результатами незалежного зовнішнього огляду фактів і обставин щодо порушення якості даних

у зазначених роках, після якого припинило випуск даного рейтингу [14].

2. Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index, GCI). Згідно з інформацією на сайті Всесвітнього Економічного Форуму (ВЕФ), останній звіт GCI був спеціальним виданням за 2020 рік, коли ВЕФ призупинив порівняльний аналіз країн через турбулентні умови світової економіки, викликані пандемією COVID-19. Проте для оцінки бізнес середовища використовується схожий рейтинг – Індекс Світової Конкурентоспроможності (World Competitiveness Ranking, WCR). Разом із цим варто враховувати принципову різницю між цими рейтингами, яку наведено у табл. 1.

Однак Україна не була оцінена в Індексі Світової Конкурентоспроможності з 2021 року через обмежену надійність зібраних даних, як зазначено у звіті IMD [15], тому його використання для України не є можливим через воєнні дії.

3. Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom, IEF) – це щорічний звіт, який аналізує стан економічної сво-

Таблиця 1

Порівняльна характеристика індексних глобальних компаративних індексних систем «Індекс глобальної конкурентоспроможності» (GCI) та «Індекс Світової Конкурентоспроможності» (WCR)

Особливість	Індекс Світової Конкурентоспроможності	Індекс глобальної конкурентоспроможності
Організатор	Центр Світової Конкурентоспроможності	Всесвітній Економічний Форум
Останній рік публікації	Щорічно (останнє оновлення в 2023 році)	2020 (спеціальне видання, регулярні оновлення призупинено)
Рік заснування	1989	1979
Методологія	Враховує широкий спектр факторів, включаючи економічну ефективність, інфраструктуру, урядову політику та бізнес-ефективність	Оцінює економічну продуктивність країн, фокусуючись на інноваціях, здоров'ї, тощо
Ціль	Аналіз здатності країн створювати умови для високих рівнів продуктивності підприємств	Вимірювання загальної економічної продуктивності країн з комплексним підходом
Частота публікації	Щорічно	Призупинено після 2020 року
Ключові фактори	Економічна ефективність, інфраструктура, урядова політика, бізнес-ефективність	Інновації, інституційна стійкість, освіта, ринкова ефективність, інфраструктура
Використання	Цінний для урядів, бізнесу, і дослідників для оцінки умов для бізнесу	Цінний для політиків, дослідників, бізнесу для оцінки загальної продуктивності

боди в окремих країнах по всьому світу. Вперше даний рейтинг було опубліковано у 1995 році, звіт розробляється Герітедж Фондом (The Heritage Foundation) у співпраці з газетою «The Wall Street Journal». Індекс оцінює різні аспекти економічного життя країн, включаючи: право власності та судова ефективність: включає захист прав власності та незалежність судової системи; чесність уряду: аналізує розмір уряду, рівень податків та витрат; відкритість ринку: вимірює ступінь відкритості країни для міжнародної торгівлі та інвестицій.

Використання даного індексу для оцінки БС України на сьогодні є обмеженим, адже станом на 2024 рік із 12 критеріїв, які входять у цей рейтинг, Україна рейтингується лише за трьома: чесність уряду, право власності та свобода торгівлі. Залежно від діапазону оцінок (від 0 до 100) індекс розподіляється на 5 рівнів економічної свободи, які наведені у таблиці 2. Перевагою цього показника є не лише можливість компаративного аналізу по відношенню до економік різних країн, а і можливість оцінки БС окремої країни без прив'язки до світових рейтингів. Наприклад, навіть з доступних на 2024 рік даних ми можемо зробити аналіз БС України за окремими показниками.

Для цього на основі нами було побудовано гістограму розподілу величин окремих показників економічної свободи України за останні 5 років за показником IEF, результати пред-

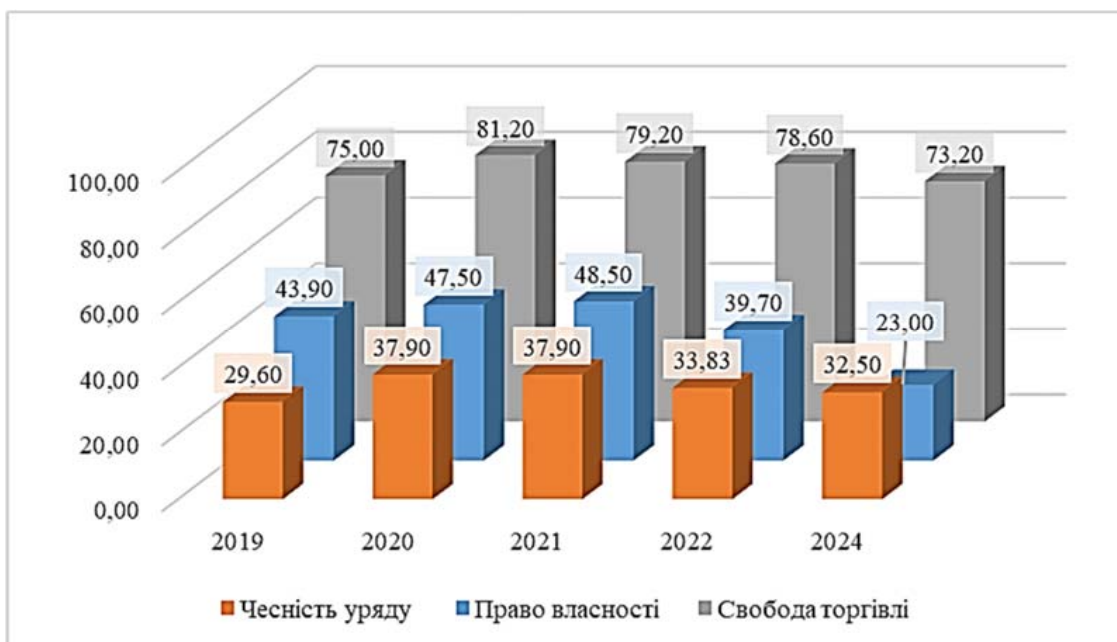
ставлено на рис. 2. Зазначимо, що: 1) дані за 2023 рік для України відсутні за кожним з критеріїв; 2) Дані за 2024 рік враховано станом на 26 березня 2024 року.

Таблиця 2

Градації рівнів економічної свободи залежно від величини оцінки окремого критерію

Діапазон оцінок економічної свободи	Рівень свободи
80–100	Вільний
70–79.9	Переважно вільний
60–69.9	Помірно вільний
50–59.9	Переважно невільний
0–49.9	Репресований

Отримані результати демонструють, що: за критерієм «Чесність уряду» протягом всіх років Україна знаходиться на найнижчому рівні економічної свободи «Репресований». Крім того, якщо до 2021 року можна було спостерігати стає, хоч і незначне, покращення даного показника, то за період повномасштабного вторгнення даний показник поступово знижується; за критерієм «Право власності» протягом всіх років Україна знаходиться на найнижчому рівні економічної свободи «Репресований», хоча до 2022 року спостерігалася позитивна динаміка за даним показни-

Рис. 1. Розподіл величин окремих показників економічної свободи України за 2019–2024 роки

Джерело: сформовано автором на основі [16]

ком, і вже у 2021 році було фактично досягнуто рівня економічної свободи «Переважно невільний»; за критерієм «Свобода торгівлі» у 2020 році Україна досягла нижньої межі найвищого рівня економічної свободи «Вільний», проте з 2021 року значення даного показника поступово зменшується і знаходиться на рівні «Переважно вільний».

4. Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI) є одним з найвідоміших глобальних індикаторів, який вимірює рівень сприйняття корупції в державному секторі різних країн світу. Цей індекс публікується міжнародною неприбутковою організацією «Transparency International», яка зосереджена на боротьбі з корупцією. Оцінки індексу варіюються від 0 (сприймається як високий рівень корупції) до 100 (сприймається як відсутність корупції). Даний індекс представляє великий інтерес як для внутрішніх, так і для зовнішніх стейкхолдерів, адже надає корисну інформацію для міжнародних інвесторів, дослідників, внутрішніх та зовнішніх оцінок ефективності політики України [17].

Варто зауважити, що, не дивлячись на те, що Україна все одно займає останні позиції у даному рейтингу, спостерігається позитивна динаміка зміни даного показника, що безумовно покращує стан (рис. 2).

Аналізуючи дані CPI в Україні з 2019 по 2023 рік, можна помітити позитивну тенденцію зростання значення індексу, з виходом

на показник 36 у 2023 році, що може свідчити про посилення антикорупційних заходів і збільшення транспарентності в умовах війни. Ріст індексу у 2023 році свідчить про спроможність країни відносно ефективно реагувати на виклики війни, що заслуговує уваги та подальшого дослідження.

5. Всесвітні індикатори державного управління (The Worldwide Governance Indicators, WGI) – це глобальна компіляція даних, яка ініційована Світовим банком, і відображає сприйняття якості управління у конкретній країні домогосподарствами, бізнесом та громадянами у понад 200 країнах світу. Дані індикатори охоплює шість широких метрик управління, які наведені у таблиці 3.

Умовна градація для перцентильних рангів: 0–20 – дуже слабке управління; 21–40 – слабке; 41–60 – середнє, 61–80 – добре; 81–100 – дуже добре. Такі перцентильні ранги вказують на відсоток країн у світовому розподілі, які знаходяться нижче за дану країну. На основі цього можна побудувати таблицю з позиціями України у WGI за 2022 рік, яку представлено у вигляді табл. 4. Як можна побачити з даної таблиці, загалом значення для України знаходяться на середньому рівні або слабкому.

6. Міжнародний індекс захисту прав власності (The International Property Right Index, IPRI) – це індекс, що вимірює загальний стан захисту прав власності в різних країнах.

Рис. 2. Динаміка зміни величини Індексу сприйняття корупції та позицій України в глобальному рейтингу

Джерело: сформовано автором на основі [17]

Таблиця 3

**Критерії управління, які визначаються
в рамках Всесвітніх індикаторів державного управління (WGI)**

Критерій	Опис
Голосування та підзвітність	Відображає сприйняття того, наскільки громадяни можуть вільно обирати своїх урядовців, висловлювати свої думки, асоціюватися та отримувати інформацію.
Політична стабільність та відсутність насильства	Оцінює ймовірність політичної нестабільності та насильства, включно з тероризмом.
Ефективність уряду	Відображає сприйняття якості публічних послуг, якості державного службовця, незалежність від політичного тиску, та якості формування та реалізації політик.
Регуляторна якість	Оцінює здатність уряду формулювати та реалізувати політики та регуляції, які дозволяють і сприяють приватному сектору.
Верховенство права	Вимірює якість виконання контрактів, законів, та судових рішень, а також ймовірність злочину та насильства.
Контроль за корупцією	Оцінює ступінь, в якому громадська влада використовується для приватної вигоди, включно з корупцією та приватними інтересами.

Джерело: складено автором на основі [18]

Таблиця 4

Рейтинг України у WGI за 2022 рік

Індикатор	Перцентильний ранг України (0 до 100)	Градація України
Голосування та підзвітність	45.89	Середнє управління
Політична стабільність, відсутність насильства	5.66	Слабке управління
Ефективність уряду	33.02	Середнє управління
Регуляторна якість	40.57	Середнє управління
Верховенство права	18.87	Середнє управління
Контроль за корупцією	29.25	Слабке управління

Джерело: складено автором на основі [18]

Він складається «Альянсом прав власності» і служить інструментом для оцінки та порівняння захисту прав власності на глобальному рівні. Структура індексу зображена на рис. 3.

На 2023 рік IPRI охоплює 125 країн, що представляють 93,4% населення світу та 97,5% світового ВВП. Індекс покликаний бути корисним інструментом для діячів та політиків у поліпшенні показників своєї країни у сфері прав власності, що є важливим для соціально-економічного розвитку.

Варто зазначити, що індексом передбачено оцінювання країн по заданим критеріям не лише у бальному вимірі, а і у ранжуванні за рейтингом. Зазначимо що, починаючи з 2022 року, ранжування України в даному рейтингу проводиться не лише для загального індексу, а і для трьох його окремих складових.

Компаративна діаграма для даних індексів наведена на рис. 4.

Як можна побачити з рис. 4, з 2019 року спостерігається динаміка росту значення індексу правового і політичного середовища, з незначним спадом з 2022 року на 2023. Цікавою є ситуація з показником «Інтелектуальні права власності», який спадає до 2022 року включно, але має зріст у 2023 році. Найскладніша ситуація з показником «Фізичні права власності», який значно погіршився з початком повномасштабного вторгнення і зберігає негативну динаміку.

Також на рис. 5 наведено позиції України у світовому рейтингу за показником інтегрального міжнародного індексу захисту прав власності. Його аналіз показує, що, не дивлячись на воєнні дії в Україні і значне змен-

Рис. 3. Структура міжнародного індексу захисту прав власності

Джерело: складено автором на основі [19]

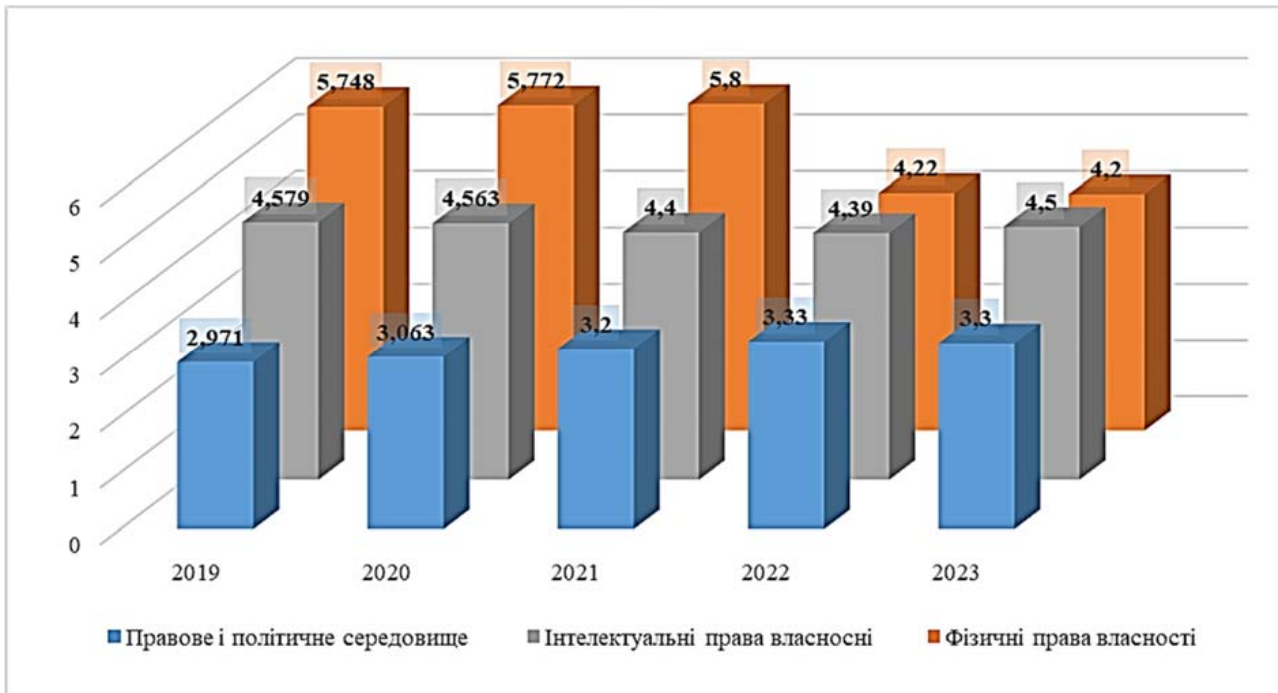

Рис. 4. Компаративна діаграма значень показників інтелектуального, фізичного права власності, правового та політичного забезпечення (IPRI)

Джерело: складено автором на основі [19]

шення значення індексу порівняно з періодом до 2022 року, показники України у глобальному рейтингу стрімко зростають, і за 2 роки повномасштабної війни зросли на 6 позицій. Це може бути обумовлено, зокрема, тим, що війна в Україні значно вплинула на глобальний стан економіки інших країн світу.

7. Індекс стійкості суспільства (Sustainable Society Index, SSI) – оцінює стій-

кість країн у трьох вимірах: людському, екологічному та економічному. Остання редакція даного звіту опублікована 2023 роком, проте здебільшого покриває дані з 2000 по 2020 роки для більшості країн. Останні данні по Україні датуються 2019 роком. Відмітимо, що індекс стійкості суспільства був розроблений Голландським фондом сталого суспільства (Dutch Sustainable Society Foundation)

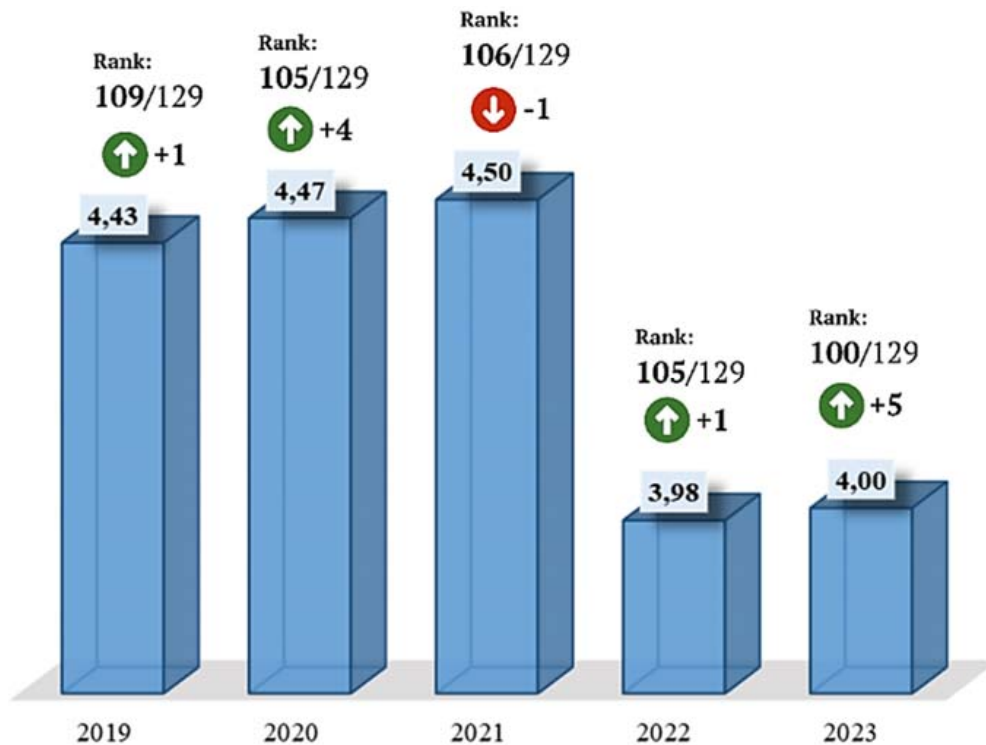

Рис. 5. Динаміка зміни величини інтегрального показника міжнародного індексу захисту прав власності в Україні за 2019–2023 роки

Джерело: складено автором на основі [19]

для надання простого та прозорого інструменту оцінювання стійкості суспільства. У 2020 році розробку та випуск індексу було передано Технічній Вищій Школі Кельна (Technische Hochschule Köln). Тому використання даної системи, на жаль, неможливе у період війни Україною, хоча саме цей рейтинг міг би яскраво продемонструвати вплив війни на суспільство і БС України.

Узагальнену інформацію про можливість аналізу стану бізнес-середовища України з використанням глобальних транснаціональних компаративних індексних систем з врахуванням впливу воєнних дій наведено у таблиці 5.

З наведених даних можна зробити висновок, що тільки 3 з 7 глобальних транснаціональних компаративних індексних систем можуть бути сьогодні використані для аналізу стану БС України. Також важливим питанням є визначення динаміки зміни окремих факторів розвитку БС України, спричинених наслідками воєнної агресії російської федерації проти України. Узагальнену схему динаміки зміни доступних компаративних показників наведено на рис. 6

Наведені вище дані свідчать про негативну динаміку змінних більшості показників

індексних систем, які впливають на розвиток БС в Україні. Разом з цим, слід відзначити і позитивну динаміку таких показників, як протидія корупції, якої не спостерігалось у довоєнний період, та окремих видів права власності в Україні.

Висновки. Використання глобальних транснаціональних компаративних індексних систем є ефективним інструментом для аналізу стану та розвитку БС України. Разом із цим, даного інструменту недостатньо для повного аналізу, особливо в період війни, тому окрім транснаціональних індексних систем мають використовуватися національні – для стимулювання розвитку внутрішніх факторів (складових) БС.

На основі існуючих актуальних даних, із 7 досліджуваних індексних систем оціни БС можливо лише за допомогою трьох, зокрема: індекс економічної свободи, індекс сприйняття корупції, міжнародний індекс захисту прав власності.

Не дивлячись на безпрецедентні економічні виклики, з якими зіштовхнулася Україна внаслідок воєнних дій, окремі показники у глобальних транснаціональних компаративних індексних системах показують позитивну динаміку, такі як інтелектуальні права влас-

Таблиця 5

Можливість використання глобальних транснаціональних компаративних індексних систем для оцінки БС України в період війни

Назва компаративної системи	Актуальність	Наявність неперервної інформації до 2022 року	Наявність інформації після 2022 року	Повнота даних про Україну	Можливість використання в період війни
Індекс легкості ведення бізнесу	Недіючий	До 2020 р.	Відсутня	Відсутні	Ні
Індекс глобальної конкуренто-спроможності	Недіючий	До 2020 р.	Відсутня	Відсутні	Ні
Індексі світової конкуренто-спроможності	Діючий	До 2021 р.	Відсутня	Відсутні	Ні
Індекс економічної свободи	Діючий	Наявна	Частково (крім 2023 р.)	Неповні	Так
Індекс сприйняття корупції	Діючий	Наявна	Наявна	Повні	Так
Всесвітні індикатори державного управління	Діючий	Наявна	Частково (за 2022 р.)	Повні	Ні
Міжнародний індекс захисту прав власності	Діючий	Наявна	Наявна	Повні	Так
Індекс стійкості суспільства	Частково діючий	До 2019 р.	Відсутня	Відсутні	Ні

Рис. 6. Динаміка зміни окремих метрик бізнес-середовища України в умовах війни

Джерело: розроблено автором

ності, правове та політичне середовище та протидія корупції. Зазначимо, що зростання показників контролю за корупцією є принципово важливим зрушенням, і до воєнних дій такої стрімкої тенденції росту даного показника не спостерігалось. Але, все ж таки, значна кількість показників, які впливають на інвестиційну привабливість бізнес-

середовища України, показують негативну динаміку – всупереч позитивній динаміці до війни. Це говорить, з одного боку, про невідворотній вплив воєнних дій на стан БС України, а з іншого боку – необхідність вдосконалення інструментів оцінки БС в країнах з урахуванням міжнародних компаративних систем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мельник М. І. Класифікація бізнес-середовища: системний підхід. *Регіональна економіка*. 2008. № 2. С. 251–260.
2. Візняк Ю. Я., Скриньковський Р. М., Процюк Т. Б. Діагностика бізнес-середовища підприємства і роль неурядових організацій щодо запобігання та протидії корупції у сфері оподаткування. *Бізнес Інформ*. 2016. № 1. С. 235–240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_1_39 (дата звернення: 7.04.2024).
3. Головащенко В. П., Сидорова А. В. Сучасне бізнес-середовище України. *Вісник СНТ*. 2018. Т. 1. № 10. С. 145–148.
4. Швець Г. О. Сучасне бізнес-середовище малого та середнього підприємництва в Україні. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2017. № 34. С. 31–39. DOI: <https://doi.org/10.31498/2225-6725.34.2017.128864> (дата звернення: 7.04.2024).
5. Пікулик О. І. Бізнес-середовище в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Серія: Економіка та підприємництво*. 2021. № 2 (119). С. 23–36.
6. Мазур К. В., Сімоник Л. С. Стан бізнес-середовища малих та середніх підприємств в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 5(2). С. 726–729. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5%282%29__88 (дата звернення: 7.04.2024).
7. Іванюк Б. М. Компаративний аналіз безпекоорієнтованості бізнес-середовища в Україні. *Вісник ХНТУ*. № 3(74). 2020. С. 171–176. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.3.22> (дата звернення: 7.04.2024).
8. Polozova T., Kolupaieva I., Sheiko I. Digital Gap in EU Countries and its Impact on Labour Productivity and Global Competitiveness. *Hradec Economic Days*. 2021. Vol. 11 (1). P. 659–670.
9. Полозова Т., Колупаєва І. Аналіз міжнародних рейтингів України в контексті забезпечення економічної безпеки. *Mechanism of an Economic Regulation*. 2022. № 1–2(95–96). С. 103–113. DOI: <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.16> (дата звернення: 7.04.2024).
10. Онищенко С. В., Маслій О.А. Міжнародні індексні системи оцінки бізнес-середовища в Україні. *Фінансовий простір*. 2020. № 3 (39). С. 168–179. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.3\(39\).2020.215186](https://doi.org/10.18371/fp.3(39).2020.215186) (дата звернення: 7.04.2024).
11. Савон К. Аналіз позицій України в міжнародних рейтингах за 2019–2020 роки. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2020. Вип. 29. С. 230–236.
12. World Bank Group to Discontinue Doing Business Report. The World Bank: веб-сайт. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/statement/2021/09/16/world-bank-group-to-discontinue-doing-business-report> (дата звернення: 7.04.2024).
13. Statement on Release of Investigation into Data Irregularities in Doing Business 2018 and 2020. The World Bank: веб-сайт. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення: 7.04.2024).
14. Investigation of Data Irregularities in Doing Business 2018 and Doing Business 2020. Investigation Findings and Report to the Board of Executive Directors. The World Bank: веб-сайт. URL: <http://surl.li/sjopf> (дата звернення: 7.04.2024).
15. Sustainability first: Denmark tops economic competitiveness ranking. IMD: веб-сайт. URL: <http://surl.li/sjoqa> (дата звернення: 7.04.2024).
16. Index of Economic Freedom. The Heritage Foundation: веб-сайт. URL: <https://www.heritage.org/index/pages/all-country-scores> (дата звернення: 7.04.2024).
17. Corruption Perceptions Index. Transparency International: веб-сайт. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/ukr> (дата звернення: 7.04.2024).
18. Worldwide Governance Indicators. The World Bank: веб-сайт. URL: <http://surl.li/sjoqr> (дата звернення: 7.04.2024).
19. International Property Rights Index 2023. Property Rights Alliance: веб-сайт. URL: <https://www.internationalpropertyrightsindex.org/> (дата звернення: 7.04.2024).

REFERENCES:

1. Melnyk M. I. (2008) Klasifikatsiia biznes-seredovyshcha: systemnyi pidkhid [Classification of business environment: a systematic approach]. *Rehionalna ekonomika*, no. 2, pp. 251–260. (in Ukrainian)
2. Vizniak Yu. Ya., Skryn'kovskiy R. M., Protsyuk T. B. (2016) Diahnostyka biznes-seredovyshcha pidpriemstva i rol' neurядovukh orhanizatsii shchodo zapobihannia ta protydii koruptsii u sferi opodatkuvannia [Diagnostics of the enterprise's business environment and the role of NGOs in preventing and combating corruption in the field of taxation]. *Biznes Inform*, no. 1, pp. 235–240. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_1_39 (accessed April 7, 2024). (in Ukrainian)

3. Holovashchenko V. P., Sydorova A. V. (2018) Suchasne biznes-seredovyshe Ukrainy [The modern business environment of Ukraine]. *Visnyk SNT*, vol. 1, no. 10, pp. 145–148. (in Ukrainian)
4. Shvets' H. O. (2017) Suchasne biznes-seredovyshe maloho ta serednoho pidpriemnytstva v Ukraini [The modern business environment of small and medium-sized enterprises in Ukraine]. *Visnyk Pryazovs'koho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 34, pp. 31–39. DOI: <https://doi.org/10.31498/2225-6725.34.2017.128864> (accessed April 7, 2024). (in Ukrainian)
5. Pikulyk O. I. (2021) Biznes-seredovyshe v Ukraini: problemy ta perspektyvy rozvytku [Business environment in Ukraine: problems and development prospects]. *Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, no. 2 (119), pp. 23–36. (in Ukrainian)
6. Mazur K. V., Symonyk L. S. (2018) Stan biznes-seredovyshech malykh ta serednykh pidpriemstv v Ukraini [The state of the business environment of small and medium-sized enterprises in Ukraine]. *Molodyi vchenyi*, no. 5(2), pp. 726–729. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5%282%29__88 (accessed April 7, 2024). (in Ukrainian)
7. Ivaniuk B. M. (2020) Komparatyvnyi analiz bezpekoorientovanosti biznes-seredovyshech v Ukraini [Comparative analysis of the security-oriented business environment in Ukraine]. *Visnyk KhNTU*, no 3(74), pp. 171–176. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.3.22> (accessed April 7, 2024). (in Ukrainian)
8. Polozova T., Kolupaieva I., Sheiko I. (2021) Digital Gap in EU Countries and its Impact on Labour Productivity and Global Competitiveness. *Hradec Economic Days*, vol. 11 (1), pp. 659–670.
9. Polozova T., Kolupaieva I. (2022) Analiz mizhnarodnykh reitynhiv Ukrainy v konteksti zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky [Analysis of international rankings of Ukraine in the context of ensuring economic security]. *Mechanism of an Economic Regulation*, no. 1–2(95–96), pp. 103–113. DOI: <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.16> (accessed April 7, 2024). (in Ukrainian)
10. Onyshchenko S. V., Maslii O.A. (2020) Mizhnarodni indeksni systemy otsinky biznes-seredovyshech v Ukraini [International index systems for evaluating the business environment in Ukraine]. *Finansovi prostir*, no. 3 (39), pp. 168–179. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.3\(39\).2020.215186](https://doi.org/10.18371/fp.3(39).2020.215186) (accessed April 7, 2024). (in Ukrainian)
11. Savon K. (2020) Analiz pozytsii Ukrainy v mizhnarodnykh reitynhakh za 2019–2020 roky [Analysis of Ukraine's positions in international rankings for 2019–2020]. *Visnyk Lvivs'koho universytetu. Seriya filosof's'ko-politohichni studii*, Issue 29, pp. 230–236. (in Ukrainian)
12. World Bank Group to Discontinue Doing Business Report. The World Bank. Available at: <https://www.worldbank.org/en/news/statement/2021/09/16/world-bank-group-to-discontinue-doing-business-report> (accessed April 7, 2024).
13. Statement on Release of Investigation into Data Irregularities in Doing Business 2018 and 2020. The World Bank. Available at: <https://www.worldbank.org> (accessed April 7, 2024).
14. Investigation of Data Irregularities in Doing Business 2018 and Doing Business 2020. Investigation Findings and Report to the Board of Executive Directors. The World Bank. Available at: <http://surl.li/sjopf> (accessed April 7, 2024).
15. Sustainability first: Denmark tops economic competitiveness ranking. IMD. Available at: <http://surl.li/sjoqa> (accessed April 7, 2024).
16. Index of Economic Freedom. The Heritage Foundation. Available at: <https://www.heritage.org/index/pages/all-country-scores> (accessed April 7, 2024).
17. Corruption Perceptions Index. Transparency International. Available at: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/ukr> (accessed April 7, 2024).
18. Worldwide Governance Indicators. The World Bank. Available at: <http://surl.li/sjoqp> (accessed April 7, 2024).
19. International Property Rights Index 2023. Property Rights Alliance. Available at: <https://www.internationalpropertyrightsindex.org/> (accessed April 7, 2024).